

УДК 657

Ю. Маначинська,
канд. екон. наук,
старший викладач кафедри обліку і аудиту
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

АНАЛІЗ АКТУАРНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНИМИ СУБ'ЄКТАМИ

АНОТАЦІЯ. У статті розкрито необхідність здійснення аналізу актуарної фінансової звітності в умовах зростання обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України. Розглянуто методику аналізу дивідендної політики, прибутку та зростання власного капіталу на підставі даних актуарного звіту про зміни у власному капіталі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: аналіз, актуарний облік, актуарна фінансова звітність, іноземні інвестиції, дивідендна політика, власний капітал, прибуток, рентабельність.

ABSTRACT. In the article the necessity of realization of analysis of the actuarial financial reporting is exposed in the conditions of growth of volume of direct foreign investments in the economy of Ukraine. The method of analysis of dividend policy, income and growth of property asset, is considered on the basis of information of actuarial report on changes in a property asset.

KEY WORDS: analysis, actuarial account, actuarial financial reporting, foreign investments, dividend policy, property asset, income, profitability.

Всебічний аналіз фінансової звітності, яка підготовлена в рамках концепції актуарного обліку, сприяє здійсненню детальної оцінки ефективності діяльності економічного суб'єкта з метою дослідження його спроможності створювати економічну вартість. Суб'єкти господарювання, що ефективно функціонують на

ринку капіталу зазвичай досягають більш високого рівня показників економічної вартості та мають у своєму розпорядженні значний потенціал щодо її створення та генерування грошових потоків у перспективному періоді. Саме такі підприємства володіють здатністю зберегти та примножити вкладення інвесторів, позичальників та інших постачальників капіталу і тому характеризуються більш високим рівнем інвестиційної привабливості [1, с.102].

Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіці України з країн світу протягом 2001 – 2011 р.р. суттєво зростає, досягнувши у звітному 2011р. значення 44806,0 млн. дол. США, що на 11,86% перевищує показник 2010р., та на 25,80% більше у порівнянні із рівнем 2009р. Станом на 31.12.2011р. у відповідності до статистичної інформації їх розмір сягнув 49362,3 млн. дол. США [2].

Наглядно динаміка іноземних інвестицій в акціонерний капітал економічних суб'єктів нашої держави представлена на рис.1.

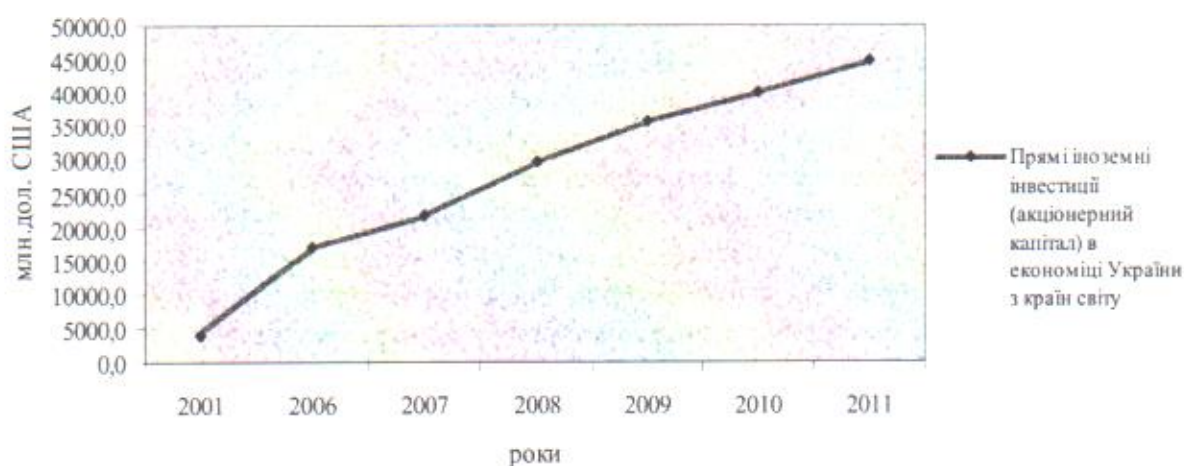

Рис. 1. Тенденція зміни обсягу прямих іноземних інвестицій в економіці України за 2001 – 2011 р.р.[2]

За таких умов, коли в розрізі країн світу збільшується розмір капіталовкладень до вітчизняної економіки постає потреба в удосконаленні існуючих аналітичних концепцій на базі зарубіжного досвіду, щодо проведення аналізу актуарної фінансової звітності та цілковитої переорієнтації на перспективні потенційні зміни економічної вартості власного (акціонерного) капіталу на базі прогнозних розрахунків ефективності дивідендної політики економічних суб'єктів.

Дослідженню питань щодо розкриття змісту методики аналізу актуарної фінансової звітності на базі дивідендної політики та низки аналітичних показників ефективності присвячені праці таких зарубіжних вчених, як Р. Брейлі, С. Майерс, М.В. Мельнік, В.Г. Когденко, С.Г. Пенмана, В. Б. Івашкевича, А. І. Шигаєва та інших.

Проте з огляду на специфіку та умови інвестиційної активності вітчизняного ринку капіталу проблеми організації і методики фінансового аналізу традиційної фінансової звітності не відповідають завданням інформаційного забезпечення потреб реальних та потенційних інвесторів та інших постачальників капіталу.

Основною метою статті є дослідження зарубіжних підходів до аналізу актуарної фінансової звітності в системі управління діяльністю економічних суб'єктів з метою забезпечення реальних та потенційних інвесторів необхідною аналітичною інформацією, що націлена на фінансове майбутнє, задля створення

реального приросту економічної вартості та ефективного генерування грошових потоків.

Інвестиції – це постійні зміни, обґрунтоване відхилення від звичного руслу, спроба заглянути у майбутнє. Інвестиційна діяльність є деякою мірою вимушеним заходом, оскільки будь-який менеджер чітко розуміє, що інвестиції – це необхідні раціональні (із суб'єктивної точки зору інвестора) зміни, які завжди є кращою альтернативною, ніж застій, консервація, статус-кво [3, с.4].

Інвестиційна діяльність винятково різноманітна за сферами вкладання коштів, методами фінансування, інструментарієм, що застосовується. Одна із першочергових причин прихована у розвитку нових організаційних форм в економіці – транснаціональних корпорацій, фінансово-промислових груп, фінансових компаній, інвестиційних банків тощо. Безумовно, особливу роль відіграють фінансові ринки, що постійно розвиваються, на яких як раз і здійснюються якщо і не найбільш масштабні, то найбільш динамічні інвестиції [3, с.6].

В процесі здійснення фінансового аналізу актуарної фінансової звітності ефективність фінансово-господарської діяльності знаходить своє відображення, перш за все, через першочергові показники ефективності використання вкладеного капіталу та темпи зростання власного капіталу за результатами основних операцій. У зв'язку з цим серед основних напрямів аналізу вищезазначеної звітності економічного суб'єкта важливе місце посідає детальна оцінка дивідендної політики та аналіз зростання власного капіталу та рентабельності вкладеного капіталу.

В якості важливого інформаційного джерела в процесі аналізу рентабельності власного капіталу виступає актуарний бухгалтерський баланс та актуарний звіт про сукупний прибуток [4].

Сам інвестиційний процес розпочинається з формування грошових коштів та завершується створенням реальних активів у вигляді виробничих будівель та споруд, обладнання та технологій, об'єктів побутової та соціальної інфраструктури.

Тому, суттєву увагу в процесі здійснення аналітичних досліджень потрібно приділяти поведінці інвестора на ринку капіталу, а також детально оцінювати реальне інвестування, а саме такі специфічні поняття, як: проектне фінансування, венчурне фінансування та лізингові операції.

В процесі здійснення аналізу дивідендної політики, на підставі даних актуарної фінансової звітності, економічних суб'єктів із врахуванням зарубіжного досвіду, а саме ґрунтовних досліджень в цій галузі російського науковця А.І. Шигаєва [1; 4; 6], необхідно розраховувати і ввести у вітчизняну практику застосування аналітичні показники, що детально розглянуті в табл.1.

Виплата дивідендів та викуп акцій власної емісії зумовлюють зменшення майна та власного капіталу організації. За таких обставин виникає необхідність у розрахунку коефіцієнтів співвідношення дивідендних виплат та сукупних дивідендних виплат до балансової вартості власного капіталу, їх методика розрахунку теж детально наведена в табл.1. Варто зазначити, що балансова вартість власного капіталу береться на початок звітного періоду або, як альтернатива: середньорічна вартість із врахуванням порядку виплати дивідендів.

Аналіз власного капіталу за даними актуарного звіту про зміни у власному капіталі сприяє визначенню залишкового прибутку економічного суб'єкта та оцінці важливих характеристик економічної вартості, таких, як: рентабельність вкладеного капіталу та темпи зростання його сукупної вартості [1, с.104].

СИСТЕМА АНАЛІТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ
ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО СУБ'ЄКТА [1, с.103 - 104]

№ з/п	Назва показника	Методика обчислення	Короткий зміст
1	2	3	4
1.	Коефіцієнт дивідендних виплат	$K_{DP} = \frac{D}{СП},$ <p>де D – виплата дивідендів; $СП$ – сукупний прибуток економічного суб'єкта.</p>	Характеризує частку сукупного прибутку, що спрямована на виплату дивідендів.
2.	Коефіцієнт сукупних дивідендних виплат	$K_{TP} = \frac{D + BBA}{СП},$ <p>де BBA – вартість викуплених акцій.</p>	Розраховується із врахуванням поширеної практики викупу акцій власної емісії.
3.	Коефіцієнт співвідношення дивідендних виплат і балансової вартості власного капіталу	$K_{DR/BOOK} = \frac{D}{СК + D},$ <p>де $СК$ – балансова вартість власного капіталу.</p>	Характеризують темпи дезінвестування капіталу акціонерами організації.
4.	Коефіцієнт співвідношення сукупних дивідендних виплат та балансової вартості власного капіталу	$K_{TP} = \frac{D + BBA}{СК + D + BBA}$	
5.	Коефіцієнт реінвестування	$K_{RE} = 1 - K_{DR} = \frac{СП - D}{СП}.$	Відображає частку сукупного прибутку, що залишається в розпорядженні організації після виплати дивідендів.

Важливим фактором, який визначає рівень інвестицій в економіці країни, є безпека вкладень. Власники заощаджень будуть вкладати власні кошти навіть в умовах мінімального обсягу прибутку, якщо будуть впевнені в тому, що свої кошти вони не втратять. Навпаки, якщо є загроза втратити вкладені кошти, то все більш значна частка заощаджень не буде залучатися до інвестиційного процесу.

Наступним фактором, що чинить вплив на перетворення заощаджень в інвестиції є рівень прибутковості інвестиційних вкладень. Цей фактор завжди

чинить вплив у поєднанні із чинником безпеки, адже чим вищий рівень очікуваного прибутку на вкладений капітал, тим більший рівень ризику інвестиційних вкладень.

Ще один фактор, який чинить вплив на рівень та інтенсивність інвестицій, – це ступінь організації фінансового ринку. Адже, якщо фінансовий ринок організований належним чином, то навіть тимчасового вільні грошові кошти, також залучаються в інвестиційний процес [3, с.16].

Всі чинники впливу на сукупний капітал організації тісно взаємопов'язані. Підвищення ефективності діяльності економічного суб'єкта сприяє зростанню власного капіталу за рахунок збільшенню віддачі на вкладений капітал, що досягається за рахунок збільшення обсягів реалізації та прискорення оборотності чистих операційних активів [1, с.110].

У статті здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і методичних засад аналізу актуарної фінансової звітності в управлінні економічними суб'єктами. Першочерговим етапом здійснення такого аналізу виступає оцінка дивідендної політики на базі даних актуарного звіту про зміни у власному капіталі.

В цілому аналіз даних актуарного звіту про зміни у власному капіталі сприяє отриманню загального уявлення про ефективність діяльності підприємства за умови приросту економічної вартості, розкриттю основних джерел зростання власного капіталу, а також дослідженню впливу основних чинників на обсяг сукупного прибутку, власного капіталу та економічної вартості [1].

Загалом інвестиційну діяльність доцільно розглядати в залежності від рівня управління, на якому обговорюється її зміст, цільові установки, способи здійснення, очікувані результати. А основні відмінності полягають у інвестиційних можливостях та потенційно мобілізованих ресурсах економічного суб'єкта. Оскільки основу будь-якої сучасної економіки складає “підприємство”, доцільно розглядати проблемні питання удосконалення існуючого методичного інструментарію фінансового аналізу саме в умовах активного інвестування в діяльність економічних суб'єктів.

Список використаних джерел

1. Шигаев А. И. Актуарный учет и использование его данных для управления / А. И. Шигаев ; под ред. д-ра экон. наук, проф. В. Б. Ивашкевича. – М. : Магистр : ИНФРА-М, 2011. – 224 с.
2. Статистичний збірник Капітальні інвестиції в Україні за 2007 – 2011 рр. / Державна служба статистики України. – К., 2012. – 122 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
3. Инвестиции : [учебник] / Под ред. В.В. Ковалева, В.В. Иванова, В.А. Лялина. – М. : ООО “ТК Велби”, 2003. – 440 с.
4. Ивашкевич В.Б., Шигаев А.И. Концептуальные основы актуарного учета и отчетности / В.Б. Ивашкевич, А.И. Шигаев // Аудит и финансовый анализ. – № 6, 2010. – С. 42 – 54.
5. Кутер М.И. Анализ моделей статического и динамического учета [Текст] / М.И. Кутер, М.М. Гурская // Экономический анализ: теория и практика. – 2010. - №9. – С. 8 – 16.
6. Шигаев А. И. Истоки методологии и современное понятие актуарного учета за рубежом и в России [Текст] / А. И. Шигаев // Международный бухгалтерский учет. – 2011. – N 5. – С. 20 – 30.

УДК 336.1:368.1:657.1

Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. – Спец. вип. – Саки: ПП
«Підприємство Фенікс», 2013. – 682, [2] с.
ISBN 978-617-671-013-8

Засновник та видавець:

Державний вищий навчальний заклад

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Зареєстровано в Державному комітеті інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №7219 від 17.04.2003 р.

Адреса редакційної колегії: 03680, м. Київ, проспект Перемоги 54/1, Державний вищий навчальний заклад Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, тел (044)-456-98-15

Збірник внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватись результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з економіки (постанова президії ВАК України від 10 лютого 2010 р №1-05/1)

Редакційна колегія: А. М. Мороз, д-р екон. наук (відп. ред.), Л. М. Кіндрацька, д-р екон. наук (заст. відп. ред.), А. В. Нікітін, канд. екон. наук (відп. секр.), М. Д. Алексєнко, д-р екон. наук, М. Д. Білик, д-р екон. наук, М. І. Діба, д-р екон. наук, В. М. Добровський, канд. екон. наук, В. І. Єфіменко, канд. екон. наук, О. В. Небильцова, канд. екон. наук, В. М. Опарін, д-р екон. наук, С. С. Осадець, д-р екон. наук, О. А. Петрик, д-р екон. наук, А. М. Поплюйко, канд. екон. наук, А. М. Поддєрєогін, канд. екон. наук, Л. О. Примостка, д-р екон. наук, М. І. Савлук, д-р екон. наук, В. Я. Савченко, канд. екон. наук, В. М. Федосов, д-р екон. наук, В. К. Хлівний, канд. екон. наук.

*Рекомендовано до друку Вченою радою КНЕУ,
Протокол № 5 від 29 листопада 2012 р.*

Художник обкладинки *Т. Зябліцева*
Коректор *О. Щербак*
Верстка *Н. Чуприна*

Підп. до друку 02.10.12. Формат 60×90/16. Папір офсет. № 1.
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 42,75
Наклад 100 пр. Зам. 1314

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1

Тел./факс: (044) 537-61-41; тел.: (044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua

ISBN 978-617-671-013-8

© КНЕУ, 2013